

БАЛКАНСКАТА КОЛЕКЦИЯ ОТ БОНЗАИ

(Продължение от брой 15-16)

ейша осигуряване". През септември 2006-а словенският презастраховател „Сава ре“ купил 51% от капитала на „Дукаджини“, с което контролираните от задгранични играчи застрахователни фирми в Косово станали пет от общо осем на брой. В края на миналата година се появил и девети пазарен участник - „Сикос“ (с неизвестен собственик), а през март 2007-ма базираната в Холандия „Ти Би Ай Ейч“ (част от австрийската „Виена иншурънс груп“) обявила, че е купила 60% дял в албанската „Сигал“ - компанията майка на ковския застраховател.

През 2006-а общият премиен приход на застрахователните компании в Косово е бил 48.7 млн. евро - с 3.2% повече отколкото през 2005-а. Изплатените обезщетения са се увеличили с 19.3% до 20.9 млн. евро. На местния пазар не работят животозастрахователни фирми, а 90% от него заема задължителните застраховки на моторни превозни средства. За съжаление в докладите на централната банка на областта няма данни за приходите от премии поотделно на всеки застраховател, поради което пазарната позиция на отделните играчи е трудно да бъде оценена. Все пак съществуват открителни сведения по въпроса. Например според „Райфайзен банк Косово“ в началото на 2005-а една трета от застрахователния пазар на областта е била под контрола на албанските компании („Инсиг“ и „Сигал“, защото по онова време „Сигма“ току-що е правила първите си стъпки в местния биз-

пазарно участие в Косово - значителен спад от нейните 30% през 2004-та.

Миналото лято се раздели още една двойка „близнаци“ - Сърбия и Черна гора, след като над 55% от участниците в проведения по онова време референдум гласуваха за независимост. Далеч преди тези събития.

ЧЕРНА ГОРА

Тя провеждаше собствената икономическа политика и дори беше заменила сръбския динар с германската марка, а по-късно се „прикачи“ към еврото. Страната активно насърчаваше приватизацията и през 2005-а източникът с най-голям принос за БВП - алуминиевия завод в Подгорица, беше продаден от правителството на регистрираната в Кипър компания „Салтън ентърпрайзиз лимитид“, която е под еднородния контрол на руския алуминиев магнат Олег Дерипаска.

Застрахователният пазар също се развиваше трескаво и посрещна много забележителни „гости“, както и ред сделки по сливания и поглъщания, особено през зимата на 2006-а. През 2000 г., когато правната уредба на Черна гора разрешаваше само на регистрирани в страната компании да работят на местния пазар, в бранша дейност развиваха три основни играчи - контролиранят от държавата „Ловчен осигуряване“ с 80% пазарен дял, новооткритият „Черна гора осигуряване“ - поделение на сръбската „Сербиан Екос груп“ и „Суис осигуряване“ - собственост на „швейцарска банкова групировка“, по данни от уеб-сайта на „Екос“. Година по-късно, през 2001-а, сръбското дружество купи „Суис осигуряване“, а през 2003-а друга сръбска компания - „Цептер осигуряване“, откри поделение в Черна гора. Изключителният контрол на сръбските фирми и на държавните дружества върху застрахователния пазар на областта продължава до 2004 г., когато австрийската „Граве“ пристига в балканската страна. През април 2006-а пък сръбската „Цептер“ е погълната от друг австрийски застраховател - „Уника“, и е преименувана на „Уника осигуряване“, което название получава и

поделението ѝ в Черна гора. След продължителни пререкания с черногорското министерство на финансите в края на миналата година лиценз получава още един (шест) играч - „Магнат осигуряване“, който е вторият (освен „Ловчен осигу-

зара, но пък в същото време пазарният лидер „Ловчен осигуряване“ попада под контрола на словенския „Триглав“, който от 2000 г. методично засилва акционерно-

то си присъствие в компанията от Черна гора и през 2005-а дялът му в нея скача от 29.62 на 47.09 процента. По онова време черногорските правителствени фондове все още държат над 40% от „Ловчен осигуряване“, а останалите са пръснати между дребни собственици. През декември 2006-а обаче „Триглав“ купува още 1.04% от застрахователя и заедно с партньора си - словенската SPCP, която има 2.44%, достига 50.62% дял. Продавачът на символичните 1.04% пък е споменатият по-горе „прясно“ приватизиран алуминиев завод в Подгорица.

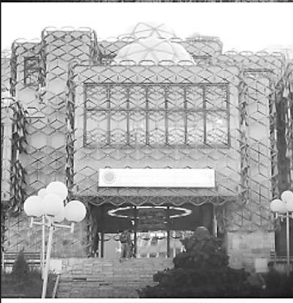
ЗАСЕГА ОБАЧЕ ЗАСТРАХОВАТЕЛНИЯТ ПАЗАР НА ЧЕРНА ГОРА

остава най-скромен от държавите от бившата Федеративна република Югославия и доста под индикаторите на Косово и на Република Сърпска. Когато по време на последното си превъплъщение Джеймс Бонд залага 10 млн. щ. долара в казино „Роял“, намиращо се фиктивно някъде в Черна гора, той на практика играе с около 25% от парите на местния застрахователен пазар. Статистически данни за миналата година липсват, защото министерството на финансите на страната все още ги пресмята (вероятно заради „навалищата“ от поглъщания). През 2005-а пазарът е отчел 22.6% ръст до 32 млн. евро и е имал само петима участници, чиито дялове са се запазили без промяна спрямо 2004 година. Тогава „Ловчен осигуряване“ е „делила мегдан“ с „Черна гора осигуряване“ с пазарно участие съответно от 76.4 и 19.1 процента. Те са имали ключово предимство, защото са били единствените продавачи на задължителните застрахователни полици за моторни превозни средства, представляващи 49.8% от пазара. Днес „Магнат осигуряване“ също има лиценз за продажба на задължителни застрахователни линии като член (редом с „Ловчен осигуряване“ и „Черна гора осигуряване“) на създаденото през април тази година Национално застрахователно бюро, което наред с другите си задължения ще контролира и процеса около издаването на Зелените карти. Що се отнася до останалите пазарни участници, забележително е постижението на „Граве“. През втората си година на черногорския пазар компанията е увеличила бизнеса си с 1000%, но все още до едва 1.1% от общия за страната.

Днес след смяната на собствеността в пазарните лидери могат да се очакват и промени в пазарната картина, макар и не в съвсем близко бъдеще. „Триглав“, който идва от „роднинска“ страна, естествено, се чувства у дома си в Черна гора, където контролира 80% от пазара и вероятно ще удържи позициите си в краткосрочен план. Компанията обаче ще трябва да се конкурира с „Уника“ и с „Граве“, които се държат не по-малко уверено на пазара в Източна Европа. По всяка вероятност основната битка за надмощие ще бъде между словенския „Триглав“ и австрийските застрахователи (или други потенциални чуждестранни инвеститори), докато чисто националните играчи може би ще загубят състезанието.

Подобен сценарий всъщност е в сила и за Босна и Херцеговина, както и за Косово. Тези пазари от региона в момента са превзети от няколко едри компании от съседните републики („Кроуейша осигуряване“, „Триглав“ и „Дунав“), но представляват и огромен интерес за западните стратегически инвеститори, които със сигурност ще станат повече на брой и по-агресивни. Задграничните застрахователни групировки ще са също и най-вероятните купувачи на всеки обявен за приватизация държавен застраховател. Така че с растящата капитализация отвън пазарите могат да се окажат поделени между чуждестранните гости - ироничен противовес на политическата им независимост. А малцината успели частни застрахователи като „Бобар осигуряване“ в Република Сърпска едва ли ще успят да обърнат тенденцията.

ИВА ИВАНОВА

ОБЛАСТТА КОСОВО

Тя е под контрола на ООН от 1999 г. и продължава да е с неизяснен статут. Въпреки сложната обстановка обаче, застрахователният сектор на територията привлича нови играчи и през всяка от последните няколко години приветства по един новопристигнал.

Първоначално на застрахователния пазар в Косово е имало шест компании - местните „Дукаджини“, „Сигуриа“ и „Дардания“, клоновете на албанските „Инсиг“ и „Сигал“ („Инсиг“ е най-старият играч в областта) и съвместното дружество на местната управа и на турската „Курум груп“ - „Косова е Ре“, което въпреки наименованието си издава първични застраховки.

Ако се съди по информацията от Интернет-страниците на „Курум“ и на централната банка на Косово, която в някои случаи е доста противоречива, „Курум груп“ още през 2003-а била получила пълния контрол върху „Косова е Ре“. Година по-късно, през 2004-а, още една албанска застрахователна фирма - „Сигма“, се настанила на застрахователния пазар на областта, а през 2005-а навлязла и „Кроу-

нес). „Дукаджини“ пък, по информацията от офертата за покупка на „Сава ре“, е притежавала 17% пазарен дял през 2005-та. А „Курум груп“ съобщава, че през 2006-а „Косова е ре“ е издала полици за около 7 млн. щ. долара (приблизително 5.6 млн. евро по средния за годината валутен курс) и е имала 13%

местен застраховател. Поддръждането на пазарните сили остава непроменено няколко години, за да настъпи коренен прелом в периода ноември-декември 2006-а.

Първо, „Екос груп“ и нейният собственик Ранко Лабович губят контрол върху двете си застрахователни компании в Черна гора, които преминават в ръцете на частни дружества. Лабович, който притежавал контролните пакети от акции на „Черна гора осигуряване“ и на „Суис осигуряване“ лично и чрез поделенията на „Екос“, трябвало да пусне книгата си на фондовата борса. В момента повечето му фирми на вътрешния пазар в Сърбия са изправени пред фалит. „Черна гора осигуряване“ пък приключва фискалната 2004 г. с 1.3 млн. евро загуба, което изобщо не обезкуражило локалните играчи. На 24 ноември 2006-а „Индустриаимпорт-Индустриаимпекс“ купила 35% от „Черна гора осигуряване“ за 2.2 млн. евро и още 40% няколко седмици по-късно, а днес притежава 93% от застрахователя по данни от Интернет-страницата на „ВИП Брокер“. „Суис осигуряване“ пък е погълната от „Монте Агриа брокер“, който е собственик на около 15% от застрахователната компания, а заедно със свои партньори и клиенти, чиято самоличност засега не е известна, държат общо 50% от нея. Тези сделки увеличават обема на местния капитал на па-

софсправка®
национална информационна система

0 900 12 900

За абонати на БТК - (0.96лв/мин.)

12 900

(0.96лв/мин.)

www.sofspravka.com